אור לשמים — מקץ

ויהי מקץ שנתיים ימים ופרעה חולם וכו' (מא, א). ויש לדקדק, דהל"ל חלם פרעה. ונ"ל, שהתורה מרמז לנו בזה, שמי שזוכה לסיום התורה הן בכתיבה או במילולא, שהוא קדומה אלפים שנה לבריאת עולם (בר"ר ח, ב), אפי' ח"ו כשהוא ניתפס בקליפה כמו פרעה, בזכות מצוה הזאת יוצא ממנו לחירות. וז"פ ופרעה זוכה לילך לנקודת חולם, כלומר פרעה רומז על דינים קשים ומרים פ"ר דינים (ע"ח ש"ט פ"ז, שי"ח פ"ה), רעָה מרומז כמו שאמר לישראל (שמות י, י) ראו כי רעה נגד פניכם, על עצמו אמר כן. אבל כשהדינים נמתקים בשורש' אזי הקליפות הולכין לאבדון, וז"פ סוס ורוכבו רמה בים (שמות טו, א), לשון התרוממות, ונקודת קמץ נעשה חולם, ונק' פרעֹה בחולם, וז"פ ופרעה חולם ודו"ק:

ותעש הארץ בשבע שני השבע לקמצים (מא, מז). נ"ל דהנה כתיב (קהלת ז, יד) את זה לעומת זה עשה אלהים, ואית נמי שני לדידהו, וצריכים אנו להמשיך מרצון עליון מכתר עליון שיתברך שבעת ימי הבנין של ישראל. וז"פ ותעש הארץ - שיתאסף ויתקבץ הרצון עליון. בשבע שני השבע, וימי שנותינו נקראים שני השבע, כי שני דידהו נק' ימי כפנא - לא ידעה שבעה, אבל שבעת ימי הבנין של ישראל יתברך ממקור הרצון, וזהו לקמצים - להמשיך מנקודת קמץ רומז על כתר (ת"ז ת' ע' קכט: ע' ע"ח ש"ח פ"א):

ואת שם השני קרא אפרים כי הפרני אלהים בארץ עניי (מא, נב). נ"ל ע"פ מה דאיתא בספרים המקובלים (פע"ח ש' חג המצות פ"א) שיש בעולמות העליונים בחי' גדלות ראשון וקטנות שני וגדלות שני. ולהבין גם בעוה"ז, נ"ל כי השי"ת ב"ה מרוב טובו וחסדו נותן לאדם הרוצה ליכנס בעבדותו ית"ש הארה גדולה נק' גדלות ראשון, שיהיה לו סיוע להעבדות, ונדמה לאדם שהוא פעל ועשה כל זאת. ואח"כ לוקחים זאת ממנו ונשאר רק רשימה בעלמא, נק' קטנות שני. וכאשר רואה האדם שהי' לו הארה גדולה ועתה אין לו כלום, ומתחיל לזעוק אל ה' בתשובה, ואז מכיר שמאת ה' היה לו זאת הארה. ואח"כ זוכה לגדלות שני.וזפ"ה ואת שם השני, רומז לגדלות שני. קרא אפרים, מחמת שהוא אין בעיניו ומבין שאין בידו לעשות מאומה רק השי"ת עושה הכל, יוכל להשפיע אל הנשמות שהם בחי' אפרים, לשון אפר, וזהו קרא אפרים, וקרא לשון השפעה כידוע, אפרים - לאותן הנשמות שהם בחי' אפרים כנ"ל.כי הפרני אלהים בארץ עניי, אבל יוכל להיות שהאדם הוא אין בעיניו ואינו נהנה מזה ואינו משמח עצמו בזה שהוא אפס ואין בעיניו, אבל העיקר האין שיהיה שמחה וגדולה לאדם מזה שיש לו מדה זו, וזה כי הפרני אלהים בארץ עניי, דהיינו שיש לו רצון ונחת מהמדת אין:

עוד נ"ל, כי כתיב (תהלים קיא, י) ראשית חכמה יראת ה', ועיקר השער ליכנס בעבדות השי"ת היא היראה (זח"א ז:) אבל לית תמן פולחני' כדאיתא בזוה"ק (ע' זח"ב רטז.), ועיקר העבדות היא באהבה. וז"פ ואת שם השני - נק' אהבת השי"ת, קרא אפרים, כי הפרני אלהים בארץ עניי, וזה

שעובד להשי"ת מאהבה זוכה שעושה יחוד מתתא לעילא (ע"ש בזוה"ק), וזה מרומז בתיבת ארץ ענייי, לשון מענה המחרישה, נק' יחוד:

עוד נ"ל שהתורה הק' מרמז לנו בזה, כי שם בגימטריא ספר (פע"ח ש' קריאת ס"ת פ"ג), דהיינו כשהקביעות השנה היא בזה הענין שקורין בספר שני בשבת חנוכה הנשיא לבני אפרים, וזהו ואת שם השני קרא אפרים, נזכה שיהיה לישראל כל טוב ויקוים בנו כי הפרני אלהים בארץ ענייי:

כי לולא התמהמנו כי עתה שבנו זה פעמים (מג, י). בהקדם מאמר הגמרא (יומא פו:) גדולה תשובה שמקרבת את הגאולה, ועיקר התשובה היא תשובה עילאה, וז"פ מאמר הגמרא (ע' מנחות כט:) ליעול בהא, וע"י מה יוכל האדם להשיג תשובה עילאה הוא ע"י תשובה תתאה, לנקות עצמו מחטא ועון, ועי"ז יזכה לתשובה עילאה, וזה גדולה התשובה - היינו גדלות התשובה, רומז על תשובה עילאה. וכבר פירשנו(פתח דבר עמ' ב, עמ' נב) על פסוק (בראשית לא, לה) כי לא אוכל לקום מפניך, יעו"ש, וז"פ כי לולא התמהמנו, דהיינו מה שאנחנו ישראל מתמהמהים בגלות ובכל צרתם לו צר ח"ו בוא"ו (ישעיה סג, ט), וגדולה תשובה שמקרבת את הגאולה, ויסיר הצער מישראל ויהיה לא באלף, וזה מרומז בתיבת לו לא, וזה כי עתה, ואין עתה אלא תשובה (בר"ר כא, ו), זה שבנו פעמים, דהיינו תשובה תתאה ומתשובה תתאה לתשובה עילאה, ויהיה הגאולה במהרה בימינו ויהיה לא באלף וכנ"ל:

ואת אחיכם קחו וקומו שובו אל האיש (מג, יג). דהנה כבר פירשנו הפסוק (ו, כג) כה תברכו את בני ישראל, דהיינו אם רצונך לעשות יחוד ולהמשיך שפע למדת כ"ה, תראה לחבר ולקשר הכ"י עם דודה, ולהמשיך שפע ממקור עליון עד הכ"י, וז"פ כה תברכו - אם רצונך שיתברך המדת כ"ה, אבל תראה שיהיה את בני - עם בני ישראל. אמו"ר להם - להמשיך שפע בסוד א'ור מ'ים ר'קיע, כי כן דרך ירידת השפע, כאשר פירשנו זאת בפרשת בראשית בארוכה יעו"ש. וז"פ ואת אחיכם קחו, דהיינו כנ"ל, אם רצונך לעשות יחוד, תראה לעשות עם אחיכם - נק' ישראל, וקחו נק' יחוד כמ"ש כי יוקח וכו'. וגם, את אחיכם נק' יראה, קחו נק' אהבה כי אין קיחה אלא בכסף (קדושין ד:) לשון כיסופא דכל כיסופין, [ו]קומו נק' תפארת. שובו אל האיש - ונזכה שיהיה הגאולה במהרה ויהיה השי"ת ב"ה לנו בחינת איש, כמ"ש (הושע ב, יח) ביום ההוא תקראו לי אישי וכו', ודו"ק:

ויאמרו שלום לעבדך לאבינו עודנו חי וכו' (מג, כח). על פי מה ששמעתי מהרב הצדיק מו' שמעון אודר בערגיר שיחיה פירוש על פסוק (בראשית כד, לד) ויאמר עבד אברהם אנכי, דהיינו שאנכי דיציאת מצרים (ת"ז ת' ו' כב:) אומר שאני עבד לאברהם, להצדיק שממשיך חסדים בעולם, אני עבדו ומקיים דבריו, עכדה"ק. וז"פ ויאמרו שלום, שהעולמים אומרים שלום להצדיק שעושה יחודים ומקשר ומיחד הכ"י מתתא לעילא, ומוריד שפע מעילא לתתא. לעבדך אבינו - דהיינו שאבינו כביכול הוא לעבד(י)ך ומה שהצדיק אומר הקב"ה מקיים דבריו. עודנו חי, וזוכה שממשיך טובה לישראל מסוד (בראשית ב, י) ונהר יוצא מעדן, וזה מרומז בתיבת עודנו לשון עדן וא"ו, והוא"ו נק' המשכה, דהיינו שממשיך שפע מעדן. חי - וממשיך חיים ארוכים וכל טוב לישראל: